

150516 - “Yüce Allah hakkında husn-i zan’ın anlamı ve hüsn-i zan’ının önemli yerleri.

Soru

Yüce Allah bir kudsi hadiste şöyle der: “... Ben kulumun husn-i zannı yanındayım” bu hadis gereğince insan; Allah’ın rahmeti, azabından daha büyük olduğunu düşünürse cezadan çok rahmetle mi muamele görecektir. Bunun tersini düşünürse azapla mı muamele görecektir? Bu konuda söz konusu hadisle amel ederek nasıl bir denge kurulabilir.?

Detaylı cevap

Allah’a hamd olsun.

Birincisi: Allah hakkında husn-i zan (iyimser olmak) kalple yapılan yüce bir ibadettir. İnsanların çoğu bunu hakkıyla anlamamaktadır. Bizler ehli sünnet ve cemaat’ın bu ibadet hakkında inancını şu şekilde açıklayabiliriz:

Allah hakkında iyimser olmak demek, Yüce Allah’a yakışan isim ve sıfatlara inanmak demektir. Örnek: Allah, rahmeti hak eden kullarına rahmet ettiğine inanmak, tövbe edenleri affettiğini inanmak, itaatleri ve ibadetleri kabul ettiğine inanmak, Allah’ın takdir ettiği her şeyde bir hikmet saklı olduğuna inanmak...

Her kim husni zanda amel olmadığını düşünürse yanlış yapmış olur ve ibadetin gerçek anlamını anlamamış olur. Husni zan, farzları terk ederek gerçekleşmediği gibi günah işlemekle olmaz. Her kim bunun olacağını düşünürse kendini aldatmış olur. Ayrıca kabul edilmeyen ümide kapılmış ve “Allah’ın tuzağından emin olmuş” durumuna düşmüş olur. Tüm bunlar insanı helake götüren inançlardır.

İbn Kayyim Rahimehullah şöyle dedi:

Husni zan ile ğurur (aldanma) arasındaki fark şudur: husni zan amel etmeye teşvik ederse doğrudur. Şayet boş kalmaya ve günahlara dalmaya götürüyorsa o zaman gurur olur. Husni zan ümittir. Kimin husni zannı itaatlere götürür ve onu günahlardan alıkoyuyorsa bu geçerli bir ümittir. Kimin ümidi boş kalmaya ve tembelliğe götürürse o aldanmıştır. (el Cevab el Kafi s. 24)

Şeyh Salih el Fevzan şöyle dedi:

“Husni zanla birlikte mutlaka günahlardan sakınmak gerekir aksi takdirde Allah’ın tuzağından emin olmak olur. Sevaba götüren ve hayırlara sebep olan husi zan kabul edilen ümittir. Fakat farzları terketmek ve haramları işlemekle birlikte olan husni zan kötü ümit olup Allah’ın tuzağından emin olmaktır. (el Munteka min Fetava şeyh Fevzan 2/269

İkincisi: Müslüman, rabbi olan Allah hakkında sürekli iyimser olması gerekir. Özellikle iki durumda husni zan büyük ehemmiyet kazanır:

Birincisi: İtaatler yapıldığında. Ebu Hureyre Radiyallahu anhu’dan rivayet edildiğine göre Rasulullah Sallallahu Aleyhi Vesellem şöyle dedi: “Yüce Allah diyor ki: "Ben, kulumun hakkımdaki zannı gibiyim. O, beni andıkça ben onunla beraberim. O, beni içinden anarsa ben de onu içimden anarım. O, beni bir cemaat içinde anarsa, ben de onu daha hayırlı bir cemaat içinde anarım. O, şayet bana bir karış yaklaşacak olursa, ben ona bir zira yaklaşırım. Eğer o, bana bir zira yaklaşır ben ona bir kulaç yaklaşırım. Kim bana yürüyerek gelirse ben ona koşarak giderim." [Buharî 7405, Muslim 2675)

Hadiste görüldüğü gibi husni zan ile salih ameller arasında bir irtibat mevcuttur. Daha sonra Allah’ın zikrine teşvik ve ona itaatlerle yaklaşmak için teşvik vardır. Husni zannın alameti de salih amele yönelmektir.

Hasan el Basri Rahimehullah şöyle dedi: “Mümin olan kimse rabbi hakkında iyimser olduğunda salih amel işler. Kötü insan ise rabbi hakkında kötümser olduğu için kötü ameller işler. (Ahmed,zühd s, 402)

İbn Kayyim Rahimehullah şöyle dedi:

Kim bu konuyu iyi irdelerse husni zannın amelin güzel olması olduğunu görecektir. Zira kula salih amel yaptıran etken, rabbi hakkında iyimser düşünmesidir. Yaptığı ameller karşılığında mükafaat alacağı ve ibadetlerin kendisinden kabul edileceğini düşünmek husn-i zandır.

Ebul Hasan el Kurtubi Rahimehullah şöyle dedi:

Husni zan'nın manası: Dua ederken kabul edileceğini düşünmek, tövbe ederken tövbenin kabul edileceğine inanmak, istiğfar edince affedileceğini düşünmek, salih ameller gerekli şartlarla yapıldığında kabul edileceğine inanmaktır. zira Allah'ın va'di gereği ve fazlının genişliği bunu gerektirir.

Konuyu şu hadis pekiştirmektedir: “Kabul olunacağına kesin inanarak dua edin” (Tirmizi)

Tövbe ve istiğfar eden ve salih amel işleyen kimse üzerine vacip olan görevi yerine getirdikten sonra Allah'ın onun yaptığı amellerini kabul edeceğine, günahlarını sileceğine içtenlikle inanır. Çünkü yüce Allah sadık tövbenin ve salih amellerin kabul edeceğine söz vermiştir.

Şayet bu amelleri işlerken Allah'ın kabul etmeyeceğini düşünürse ve ona fayda vermeyeceğini inanırsa bu durum Allah'ın rahmetinden ümidini kesmiş olur. Şüphesiz bu düşünce en büyük günahlardan bir günahdır. Bu şekilde ölen kimse umduğu olumsuz karşılığı bulur.

Rahmet ve mağfireti umarak günahlara devam etmek cahillik ve aldanmadır. Bu inanç, mürcie inancına ulaştırır. (el Mufhem şerh muslim 7/5-6)

İkincisi: musibetlerde ve ölüm anında

Cabir Radiyallahu anhu'dan rivayet edildiğine göre Rasulullah Sallallahu Aleyhi Vesellem şöyle dediğini işitmiştir: “Biriniz Allah hakkında husni zan etmeden ölmesin” (Muslim 2877)

Mümin olan kimse Allah hakkında iyimser olması gerekir. Özellikle başına musibetler geldiğinde ve ölüm anında iyimser olmak daha da önem taşır.

(el Mevsua el fıkhıye 10/220)

Sonuç olarak husni zan ile birlikte bir vacibin bırakılması veya masiyetin işlenmesi doğru değildir. Her kim böyle inanırsa Allah'a yakışan sıfatları gereği gibi anlamamış olur. Rablerini bilen müminler, iyimser düşündükleri için salih ameller işlerler. Allah'ın onlardan kabul edeceğini içtenlikle inanırlar. Öldükleri vakitte onların bir takım kusurları olsa dahi Allah'ın onları affedeceğini ümit ederler. Umulur ki onların temennileri gerçekleşecektir.

En iyisini Allah bilir.